

ХОБОТНИЦИ (CURCULIONIDAE, COLEOPT.) ПО БЪЛГАРСКОТО ЧЕРНОМОРСКО КРАЙБРЕЖИЕ

Павел А. Ангелов

ПУ „Паисий Хилендарски“ — катедра Зоология

Abstract: Zoogeographical and ecological data for *Curculionidae* of Black sea coast.

Keyword: *Curculionidae*, zoogeography, ecology, Black sea coast.

Черноморското крайбрежие на България е един много добре обособен район както в климатично, така и във флористично и фаунистично отношение. Ето защо представлява определен интерес характеризирането на всяка група организми, в това число и хоботниците, в зоогеографско и екологично отношение в него.

Хоботниците по българското Черноморие са били обект на специално изследване през 1967 г. (Angelov, P.). В онези години българските хоботници още не бяха добре изучени, поради което в споменатата публикация са дадени само видовият състав и разпространението на българските хоботници по крайбрежието. Общо са съобщени 220 вида. След 1967 г. се установиха още доста видове, непознати за българското Черноморско крайбрежие. Всички те са публикувани по различни поводи (Ангелов, П. 1975, 1980, 1981, 1981a, 1988, 1988a, 1989; Angelov, P. 1986, 1987). Обобщаващи данни за тях са дадени в монографиите „Фауна на България“ (Ангелов, П. 1976, 1978a, 1979, 1980b).

За българското Черноморско крайбрежие днес са познати 380 вида. Поради липсата на място списък на видовете няма да бъде даден в настоящата статия. Ще се направи само кратко зоогеографско и екологическо характеризиране на хоботниците по крайбрежието на Черно море.

Общият зоогеографски състав на видовете по Черноморието ни е представен в лявата половина на таблица 1. В дясната половина на таблицата е представен зоогеографският състав на хоботниците в България (Ангелов, П. 1977, 1978, 1980a).

Сравнение на зоогеографския състав на хоботниците по Черноморието с този на България

От Черноморието			От България		
Зоогеографска принадлежност	брой видове	%	Зоогеографска принадлежност	брой видове	%
Космополитни	2	0,52	Космополитни	2	0,22
Холарктични	3	0,79	Холарктични	4	0,44
Палеарктични	51	13,42	Палеарктични	77	8,50
Евросибирски	27	7,11	Евросибирски	73	8,06
Европейски	190	50,00	Европейски	448	49,45
Медитерански	85	22,37	Медитерански	190	20,97
Балкански	9	2,37	Балкански	53	5,85
Български	13	3,42	Български	59	6,51

От сравнението може да се види, че както по Черноморието, така и в България най-много са европейските и медитеранските видове. Процентът на ендемитите по Черноморието (български и балкански) е значително по-малък. Значително по-слабо са представени и палеарктичните видове.

Голяма част от хоботниците по Черноморието се срещат и в по-високите части на страната. По зоогеографски групи това разпространение е показано в таблица 2.

Таблица 2

Разпространение на зоогеографските групи хоботници по Черноморието и в по-високите части на страната

Зоогеографска принадлежност	0 м.		0-800 м.		0-1500 м.		0-1800 м.		0-2000 м.	
	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%	брой	%
Космополитни	-	-	2	0,53	-	-	-	-	-	-
Холарктични	-	-	1	0,26	-	-	1	0,26	1	0,26
Палеарктични	1	0,26	14	3,68	15	3,96	11	2,89	10	2,63
Евросибирски	4	1,05	14	3,68	7	1,84	1	0,26	1	0,26
Европейски	14	3,68	90	23,68	54	14,21	20	5,30	12	3,16
Медитерански	15	3,95	43	11,31	24	6,31	2	0,53	1	0,26
Балкански	-	-	4	1,05	4	1,05	1	0,26	-	-
Български	8	2,11	4	1,05	1	0,26	-	-	-	-

От таблица 2 се вижда, че хоботниците по Черноморието са разпространени в България и на по-големи надморски височини. Малко са видовете, срещани само по крайбрежието (11,06 %), още по-малко са и тези, достигащи до 1800 м (9,50 %) и до 2000 м. (6,57 %). Почти половината видове се срещат до 800 м (45,24%) и около 1/4 — до 1500 м. (27,63%).

Отношението към влагата на черноморските хоботници е показано на таблица 3 в нейната лява половина. В дясната половина на таблицата е показано същото, но за цялата страна (Ангелов, П. 1989а).

Таблица 3

Сравнение на отношението на хоботниците от Черноморието към влагата с това на тези от България

От Черноморието			От България		
Отношение към влагата	брой видове	% от общ брой	Отношение към влагата	брой видове	% от общ брой
Мезофили	235	69,94	Мезофили	486	76,78
Ксерофили	69	20,54	Ксерофили	112	17,69
Хигрофили	14	4,16	Хигрофили	15	2,37
Хидрофили	18	5,36	Хидрофили	20	3,16

Хоботниците по Черноморието са преди всичко мезофили, като процентът им е малко по-малък от този на хоботниците от България. Останалите групи имат по-висок процент.

Интерес представлява да се види какво е отношението към влагата на различните зоогеографски групи хоботници от Черноморието и да се сравни то с това на българските хоботници като цяло. Това е показано на следващите две таблици — 4 и 5.

Таблица 4

Отношение към влагата на различните зоогеографски групи хоботници от Черноморието

Отношение към влагата	Мезофили		Ксерофили		Хигрофили		Хидрофили	
	брой	процент	брой	процент	брой	процент	брой	процент
Зоогеографска група								
Космополити	2	0,59	-	-	-	-	-	-
Холарктични	2	0,59	-	-	-	-	1	0,30
Палеарктични	40	11,83	8	2,37	1	0,30	-	-
Евросибирски	19	5,62	-	-	5	1,48	-	-
Европейски	126	37,28	28	8,28	7	2,07	17	5,03
Медитерански	40	11,83	26	7,69	1	0,30	-	-
Балкански	4	1,18	1	0,30	-	-	-	-
Български	4	1,18	6	1,78	-	-	-	-

Отношение към влагата на различните зоогеографски групи хоботници от България
(по П. Ангелов, 1978)

Отношение към влагата	Мезофили		Ксерофили		Хигрофили		Хидрофили	
	брой	процент	брой	процент	брой	процент	брой	процент
Зоогеографска група								
Космополити	-	-	-	-	-	-	-	-
Холарктични	-	-	-	-	-	-	-	-
Палеарктични	63	9,95	5	79	-	-	11	0,16
Евросибирски	54	8,53	-	-	7	1,11	3	0,47
Европейски	291	45,97	50	7,90	7	1,11	16	2,53
Медитерански	60	9,47	41	6,48	1	0,16	-	-
Балкански	12	1,90	8	1,26	-	-	-	-
Български	6	0,95	8	1,26	-	-	-	-

От направеното сравнение (без видовете с космополитно и холарктично разпространение) се вижда, че по Черноморието, както и в страната като цяло, преобладават мезофилните видове. По Черноморието обаче ксерофилните видове са по-малко спрямо мезофилните (3,44 пъти), отколкото в страната като цяло (4,34 пъти). Това вероятно може да се обясни с по-голямата влажност по крайбрежието. Второто, което прави впечатление, е че палеарктичните видове по Черноморието имат относително значително по-малко ксерофилни видове (4,99 пъти), отколкото в страната като цяло (12,59 пъти). Обяснението вероятно е същото.

ЛИТЕРАТУРА

- Ангелов, П. 1975. Нови и редки *Curculionidae* (Coleoptera) за фауната на България. Науч. тр. на ПУ „П. Хилендарски“, т. 13, кн. 4, с. 119-121.
- Ангелов, П. 1976. Фауна на България, т. 5. София, БАН, с. 356.
- Ангелов, П. 1977. Некоторые зоогеографические особенности болгарских долгоносиков (*Coleoptera, Curculionidae*). VII Международный симпозиум по энтомофауны Средней Европы. Тезиси докладов. Ленинград.
- Ангелов, П. 1978. Зоогеографска принадлежност и екологическа характеристика на българските хоботници (*Curculionidae, Col.*) — Науч. тр. на ПУ „П. Хилендарски“, т. 16., кн. 4, с. 127-157.
- Ангелов, П. 1978а. Фауна на България, т. 7, София, БАН, с. 234.
- Ангелов, П. 1979. Фауна на България, т. 9, София, БАН, с. 262.
- Ангелов, П. 1980. Хоботници по дървета и храсти от Южна България. Част 1. — Науч. тр. на ПУ „П. Хилендарски“, т. 18, кн. 4, с. 69-82.
- Ангелов, П. 1980а. Зависимост между зоогеографска принадлежност и някои екологически характеристики на хоботниците в България. — Науч. тр. на ПУ „П. Хилендарски“, т. 15, кн. 4, с. 31-39.
- Ангелов, П. 1980б. Фауна на България, т. 10, София, БАН, с. 302.
- Ангелов, П. 1981. Хоботници по дървета и храсти от Южна България. Част 2. — Науч. тр. на ПУ „П. Хилендарски“, т. 19, кн. 4, с. 141-159.

- Ангелов, П. 1981а. Хоботници по дървета и храсти от Южна България. Част 3. — Науч. тр. на ПУ „П. Хилендарски“, т. 19, кн. 4, с. 161-172.
- Ангелов, П. 1988. *Parameira setosa* — неизвестен досега род и вид за фауната на България (*Curculionidae*, Col.). — Науч. тр. на ПУ „П. Хилендарски“, т. 26, кн. 4, с. 135-136.
- Ангелов, П. 1988а. Неизвестни видове (*Curculionidae*, Col.) за фауната на България. — Науч. тр. на ПУ „П. Хилендарски“, т. 26, кн. 6, с. 139-141.
- Ангелов, П. 1989. Хоризонтално и вертикално разпределение на хоботниците (*Curculionidae*, Col.) в България. — Науч. тр. на ПУ „П. Хилендарски“, т. 27, кн. 4, с. 79-104.
- Ангелов, П. 1989а. Трофични взаимоотношения при хоботниците (*Curculionidae*, Col.). Науч. тр. на ПУ „П. Хилендарски“, т. 27, кн. 4, с. 127-138.
- Angelov, P. 1967. Rüsselkäfer von der bulgarische Schwarzenmeerküste (*Coleoptera*, *Curculionidae*). 9 Faunistische Abhandlungen — Dresden. Bd. 2, Nr. 1. 1-13.
- Angelov, P. 1986. Eine neue Foucartia-Art aus Bulgarien. (*Coleoptera*, *Curculionidae*). — Reichenbachia, Dresden. Bd. 23. Nr. 34. 187-189.
- Angelov, P. 1987. Die bulgarische *Argoptochus*-Arten, mit Beschreibung zweier neuer Species. (*Coleoptera*, *Curculionidae*). — Reichenbachia, Dresden. Bd. 24. Nr. 14. 109-114.

RÜSSELKÄFER (CURCULIONIDAE, COLEOPTERA) VON DER BULGARISCHEN SCHWARZENMEERKÜSTE

P. Angelov
(Zusammenfassung)

Die Rüsselkäfer von der bulgarischen Schwarzenmeerküste sind einmal (in 1967) erforscht. Seit 1967 bis heute sind entdeckt noch 160 Arten und jetzt kennen wir 380 Arten für diese Region.

In der Arbeit hat der Autor die Arten zoogeografisch und ökologisch charakterisiert.